

5

EAEko Administrazioa euskalduntzeko sistema. Balantze bat eta aurrera begirako proposamen batzuk

Zigor Etxeburua Urbizu

Hizkuntza normalizazioan aritua

zetxeburua@gmail.com

Sarrera-data: 2018-10-05 / Onartze-data: 2018-11-05

Laburpena. Artikulu honetan Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa euskalduntzeko sistema aztertu da. Horretarako, EAEko administrazioa euskalduntzeko 86/1997 dekretuak zer dioen eta nola erabili den behatu da, IV. eta V. Plangintzaldien ebaluazioak lagunduta. Azkenik, aurrera begirako proposamen batzuk egin dira, administrazioaren euskalduntzea arautuko duen dekretu berriari ekarpena egiteko. • **Hitz gakoak:** *Administrazioa, Euskalduntzea, Araudia, Normalizazioa, Plangintzaldia.*

Abstract. This paper analyses the system put in place to promote Basque language knowledge and use in the administration of the Autonomous Community of the Basque Country. To this end, using the assessments of the 4th and 5th Basque language plans as a basis, it examines the content and application of Decree 86/1997 on the promotion of the Basque language in the ACBC administration. Finally, it also outlines some proposals for the future, seeking to contribute to the shaping of a new decree governing efforts to ensure a more Basque-speaking administration. • **Key words:** *Administration, Process of Language Recovering on Basque Language, Normative, Linguistic Normalization, Period of planning.*

1. KOKAPENA

I
2016-2020 legealdian, Administrazioko lanpostuen zerrendaren balio-espren berri bat egiteari ekin dio Jaurlaritzak, hizkuntza eskakizunak egokitu eta eguneratuz. Horretarako, 38.000 langile publikoren hizkuntza eskakizunak berrikusi dira. Azterketa horren beharra azaltzeko, Gobernuak adierazi du disfuntzioak gertatzen ari direla, euskara gaitasun maila jasoak eskatzen omen direlako, lanposturako hizkuntza formala behar ez denetan. Azterketarekin batera, hizkuntza-eskakizunen asignaziorako irizpideak aldatzea aurreikusi du Gobernuak. Ildo horretan, trebetasunkako egiaztapena ezartzeko asmoa aurreratu du, eta hori egiteko, 86/1997 dekretua aldatu beharko du, prozesuaren amaieran.

Aurreikusten denez orain arteko ereduaren aldaketa esanguratsuak eragin ditzakeela Jaurlaritzak egin asmo duen balioespren berriak, komeni da Administrazioa euskalduntzeko sistemak urteotan egindako ibilbidea berrikustea, eta egiteko dagoena kontuan izanik, baita etorkizunerako irizpide batzuk proposatzea ere, herritarrok administrazioaren eskutik jasotzen ditugun zerbitzuak normaltasunez euskaraz izatea bermatzea ez ezik, administrazio euskaldun bat lortzeko, epe labur-ertain batean.

2.2 ADMINISTRAZIOETAN EUSKARAREN ERABILERA NORMALIZATZEKO PROZESUA ARAUTZEN DUEN 86/1997 DEKRETUA

Euskara hizkuntza ofiziala izanik, EAEn diharduten herri-administrazioekin euskaraz jarduteko eskubide osoa du herritarrek. 86/1997 Dekretua onartu zen garaian administrazioa erdalduna izanik, araudiak jaso zituen euskara zerbitzu eta lan hizkuntza modura erabiltzeko erakundeek¹ bete beharko zituzten erabakiak, herritarren hizkuntza-eskubideak bermatzeko. Azter dezagun araua, atalez atal:

2.1 Hizkuntza-eskakizunen sistema

Zerbitzu publikoak erabiltzailearen inguruan ardazten dira, pertsonekin lan egiten da, pertsonentzako, eta horren arabera moldatu behar du zerbitzuak. Publikoak izanik, herritarroi eskubide zehatzak aitortzen zaizkigu, eta eskubide horiek betebeharrak eragiten dizkiete erakundeei. Jakina, bi parteen arteko harreman horretan, langile publikoa da administrazioaren eta erabiltzailearen arteko zubia, bere bidez eskaintzen baitira zerbitzu horiek. Beraz, herritarrek administrazioarekin duten harremana euskaraz izateko, nahitaezkoa da langile publikoak euskarazko gaitasuna izatea. Horretarako antolatu zen hizkuntza-eskakizunen sistema.

Gobernuak adierazi du disfuntzioak gertatzen ari direla, euskara gaitasun maila jasoak eskatzen omen direlako, lanposturako hizkuntza formala behar ez denetan. Azterketarekin batera, hizkuntza eskakizunen asignaziorako irizpideak aldatzea aurreikusi du Gobernuak.

IV. plangintzaldiaren ondorioetan jasozenez, euskara lanean ez erabiltzeak eragin du euskararen ezagutza murriztea. Kontuan izan behar da, hizkuntza eskakizuna behin egiaztatuta, behin-betiko balioa duela (lehen hizkuntza eskakizunaren kasuan izan ezik), zalantzan utziz noizbait egiaztatu baina erabili ez duen hizkuntza horretan langileak gerora izan dezakeen gaitasuna.

Araudia

Estatuko Enplegatu Publikoaren Oinarriko Estatutuaren² aginduz, langile publikoak herritarri harrera egingo dio herritarrek hautatutako hizkuntza ofizialean. Horretarako, aski gaituak egongo diren langileak hautatu behar ditu administrazioak. Gainera, diziplina falta oso astuntzat hartzen da hizkuntzagatik diskriminazioa dakarten jarduerak egitea.

10/1982 Euskararen Legean herritarrei aitortzen zaie, funtsezko hizkuntza eskubide gisa, “*Autonomia Erkidegoan kokatutako edozein erakunde edo entitaterekin harremanak euskaraz zein gaztelaniaz izateko eskubidea, ahoz nahiz idatziz*”, baita zerbitzu publikoak eskaintzen dituzten elkarte publiko zein zuzenbide pribatuko erakunde publikoak direnekin ere. Baina arauan bertan sartu zen eskubide horren erabilera bermatzeko epemugarik gabeko progresibotasunaren kontzeptua (“*eskubide hori arian-arian gauzatu dadin bermatzeko neurri egokiak hartu eta baliabideak bideratuko dira*”), eta horrek ekarri du, eskubide efektibo geroratzea, nolabait, legezko bermea deuseztatzea³.

Hizkuntza eskakizuna

Zehaztuta daude lanpostu bakoitzari dagozkion zereginetan erabiltzen den hizkuntzaren nolakotasuna, eta horren arabera erabakitzen da lanpostuari badagokion euskara eskakizuna, eta nolakoa behar duen. Aintzat hartu beharreko jarraibideak ezartzen ditu dekretuak. Gainera, hizkuntza eskakizuna aginduzkoa ez denean, euskaraz jakiteari merezimendu gisa balioa ematea xedatzen du.

Jaurlaritzaren arabera, “*hizkuntza eskakizunen sistemari esker bermatu da, neurri handi batean, euskararen ezaguera Administrazioako langileen artean*”. Edonola, Jaurlaritzak berak aitortzen duenez, hizkuntza eskakizuna egiaztatzeak ez du ekarri Administrazioak euskara erabiltzea. Aitzitik, IV. plangintzaldiaren ondorioetan jasozenez, euskara lanean ez erabiltzeak eragin du euskararen ezagutza murriztea. Kontuan izan behar da, hizkuntza eskakizuna behin egiaztatuta, behin-betiko balioa duela (lehen hizkuntza eskakizunaren kasuan izan ezik), zalantzan utziz noizbait egiaztatu baina erabili ez duen hizkuntza horretan langileak gerora izan dezakeen gaitasuna.

Hizkuntza eskakizuna sailen jarduerari jarri beharrean, lanpostuari jartzen dio arauak. Oro har, Administrazioak ez du euskara erabiltzeko beharra ezarri, eta talka gertatu izan da zerbitzu publikoetan harremanetarako hizkuntza hautatzeko herritarren eskubidearen eta langilearen

borondatearen artean. Ildo beretik ere, euskara laneko hizkuntza gisa erabiltzea langilearen borondatearen baitan laga da.

Hezkuntza ez unibertsitarioan hizkuntzen erabilera araupetzen duen 138/1983 Dekretuak, ostera, ezarri zuen irakasleen jarduera izatea euskara edo euskaraz irakastea, eta horretarako, nahitaezkoa izatea eskatzen den gaitasunez euskaldunduta edota alfabetatuta egotea irakasleak. Hautaketa prozesu guztietan euskara gaitasuna erakustea nahitaezko baldintza da.

Derrigortasun data

Erakunde bakoitzean derrigortasun data izango duten lanpostuen gutxieneko ehunekoa zehazten du Derrigortasun Indizeak. Tresna honen bidez, euskararen erabilera normalizatzeko planaren erritmoa eta eskualdekatzea ezarri zituen Jaurlaritzak, Indizea kalkulatzeko baita batuz erakundearen jarduera esparruan dauden euskaldunen ehunekoa eta ia euskaldunen ehunekoaren erdia. Hau da, planaren progresibotasunaren filosofia tresna honetan oinarritu da, nagusiki. Erakunde bakoitzak ehuneko horretatik gora jo dezakeen arren, erakunde askok gehienezko mugatzat izan dute, eta V. Plangintzaldian HPSk espresuki adierazi behar izan zuen gutxieneko ehunekoa zehazten duela.

Derrigortasun data behar duten lanpostuak zehazteko, lanpostuak jendearekin duen harreman mailaz eta administrazio barruan duen harreman sareaz gain, lanpostua kokatuta dagoen zerbitzu edo atalaren izaera ere kontuan hartzen da.

Lanpostuak derrigortasun data izatea gakoa da, langileak bere hizkuntza eskakizunak egiaztatzeke. Areago, V. Plangintzaldiaren irizpideetan aipatzen da beharrezkoa dela derrigortasun datak ezartzea *“euskara ezagutzen duen langileen masa kritikoa sortzeko, euskararen ezagutza erabilerarako oinarria den aldetik”*. Edonola, lanpostuak derrigortasun data izateak ez du nahitaez bermatzen lanpostua betetzen ari den langileak dagokien eskakizuna beteta izango duenik. Dekretuak xedatzen duenez, *“hautaketa-prozesuetan hizkuntz-eskakizuna betetzea derrigorrezkoa denean, eskakizun hori egiaztatzea eska liteke (...) hautaketa-probetan bertan edo langile finko izan aurretik egin beharreko formakuntza ikastaroan nahiz praktikaldian”*.

Bestalde, dekretuak ezartzen die erakundeei dagokien txostena eskatu beharra Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzari, lanpostuetan hizkuntza eskakizunak eta derrigortasun datak izendatzeko edo aldatzeko edozein erabaki hartu aurretik. Edonola, Jaurlaritzaren iritzi hori ez da

**Edonola,
lanpostuak
derrigortasun
data izateak ez
du nahitaez
bermatzen
lanpostua
betetzen ari den
langileak
dagokien
eskakizuna
beteta izango
duenik.**

**Hizkuntza
eskakizuna
egiaztatzeko
salbuespena
eskatu dezakete
langileek,
jabetzan badu
lanpostua, eta
bere
derrigortasun
datari dagokion
plangintzal-
diaren lehenengo
egunerako
langileak 45 urte
beteta baditu.**

erabakigarria. Horren eraginez, hainbat aldiz gertatu izan dira atzera urratsak, derrigortasun data jadanik iraungita izanik, data berria ezarri zaielako hainbat lanposturi, sistemak duen filosofia hazkorra urratuz. Funtzio Publikoari buruzko Legearen arabera, ordea, ezinbestekoa da derrigortasun datatik aurrera hizkuntza eskakizuna egiaztatzea, lanpostua betetzeko. Horren haritik, 86/1997 Dekretuak xedatzen du, lanpostutik kentzeko espedientea has daitekeela (“erremozioa”) langileak derrigorrezko hizkuntza eskakizuna egiaztatzen ez badu, baina ez dago inoiz erabili izanaren berririk.

Aipagarria da, azkenik, hizkuntza politika aurreragarriena egin duten erakundeetan joera izan dela erretiroagatik hutsik geratu edo geratze-koak diren lanpostuei iraungitako derrigortasun datak jartzea. Horren bidez, bermatu izan dute postu horiek bete dituzten langileek lanerako hizkuntza eskakizuna egiaztatuta izatea. Edonola, aipatu behar da irizpide hori baliatzeagatik Osakidetzaen aurkako epai⁴ bat izan dela, eta zalantzan dago euskalduntze prozesu orokorrean eraginik izan ote dezakeen.

Salbuesteak

Hizkuntza eskakizuna egiaztatzeko albuespena eskatu dezakete langileek, jabetzan badu lanpostua, eta bere derrigortasun datari dagokion plangintzaldiaren lehenengo egunerako langileak 45 urte beteta baditu.

Badirudi neurri hori ezarri zela, Administrazioa euskalduntzeko lehen une haietan (1995-96), HPS eta IVAP ohartu zirelako adinaren araberrako albuespen bat ezarri ezean langile erdaldun guztiak batera euskalduntzeko ezintasun objektiboa zutela. Edonola, urteotan ez da berrikusi erabaki hori. Aukera horren eraginez, hainbat lanpostu kronifikatuta ageri dira, erdaldunduta. Hala ere, ez dute langileek aukera hau sistematikoki baliatzen.

Horrez gainera, gaur egun kontuan izan behar da Euskara Maila Egiaztatetik Salbuesteko 47/2012 Dekretua.

Administrazioako atal elebidun eta euskarazkoak

Atal elebidunak dira beren zereginak bi hizkuntza ofizialeetatik edozeinetan bete ditzaketen administrazio-atalak. Euskarazko atalak dira beren zereginak batez ere euskaraz betetzen dituztenak. Edonola, administrazio-atalak modu bitxian bereizi ziren, ziurrenik, administrazioaren garaiko hizkuntza egoerak baldintzatuta. Horrela, jendaurreko atalak,

zeregin nagusia administratuarekiko harremana dutenak, eta gizarte mailako atalak bereizita daude, azken horiek ere, gizarte-harremaneko sare oso nabarmenak izan arren.

Dekretuak zehazten du erakundeen gutxieneko helburuak nola mailakatuko diren, gizartearen euskalduntzearekin batera normalizatzeko euskararen erabilera erakundeetan ere. Horrela, plangintzaldi bakoitzeko derrigortasun indizea hazi ahala, atal elebidun eta euskarazko atal gehiago izendatzeko aukera du erakundeak: %25-45 bitartean, atal elebidunak izendatu gizarte izaerako ataletan; %45-70 bitartean, atal elebidunak izendatu izaera orokorrekoetan; %70etik aurrera, euskarazko atalak abiatu.

Atal elebidunaren izendapenak bazuen logikarik Administrazioaren euskalduntzeko prozesua abiatu zen garaian, Administrazioa erdalduna baitzen. Baina dekretuak zehazten du atal horiek direla “*euskal herri-administrazioekin euskaraz harremanak izateko eskubidea bermatuta egon dadin, herritarrek dituzten gutxieneko antolamendu atalak*”. 21 urte geroago, eta gizarte eta administrazioan egin den euskalduntzeko ahalegina kontuan izanik, dagoeneko Administrazio osoak izan beharko luke du elebidun izendapena. Alde horretatik, euskarazko atalaren izendapena tresna interesgarria da, erakundeak modu proaktiboan jardutera eragin baititzake.

Euskararen erabilera normalizatzeko planak

Dekretuak ezartzen du erakunde bakoitzak euskararen erabilera normalizatzeko plana onartu eta gauzatu beharko duela, eta planak zer jaso behar duen zehazten du: normalizazio helburuak betetzeko erabiliko duen hizkuntza politika eta bere jarraibide nagusiak, erakundearen hizkuntza egoera, lanpostu bakoitzari zein hizkuntza eskakizun (eta, hala badagokio, derrigortasun data) ezarriko zaion, administrazio-atalak eta horiek aurrera egiteko neurriak, ohiko jardueran euskara erabiltzeko irizpideak eta kontratazio publikoetarako hizkuntza baldintzak. Era berean, ezarritako helburuak zein mailatan bete diren ebaluatu beharko du erakunde bakoitzak, plangintzaldiaren 3. urtean eta amaieran. “*Dekretuan ezarritakoak betetzeko eragozpenak edo atzerapenak daudela ikusiz gero, Hizkuntza Politikarako Sailordetzak akatsak zuzentzeko hartu beharreko neurriak aztertuko ditu, dagokion administrazioarekin lankidetzan*”.

Plangintzaldietan zehazten dituen gida-lerroen bidez, Hizkuntza Politikako Sailburuordetzak irizpideak ematen dizkie erakundeei, Administrazioaren euskalduntzea antolatzeko baina ez dio ezartzen, ordea, betekizunik. Beraz, erakunde bakoitzaren borondatearen baitan geratzen

21 urte geroago, eta gizarte eta administrazioan egin den euskalduntzeko ahalegina kontuan izanik, dagoeneko Administrazio osoak izan beharko luke du elebidun izendapena. Alde horretatik, euskarazko atalaren izendapena tresna interesgarria da, erakundeak modu proaktiboan jardutera eragin baititzake.

**Ez da inoiz
zehaztu
erakundeetan
euskararen
erabilera
orokortzeko
azken epemuga
bat, ezta eskatu
erakunde
bakoitzari berea
zehaztea ere.**

da euskarazko harremana izateko eta informazioa euskaraz eskuratzeko eskubideak zenbaitetaraino bermatuko diren.

Lehenengo Plangintzaldiaren (1990-1995) helburua izan zen Administrazioako langileak euskaraz gaitzea arian-arian, hizkuntza eskakizunak eta derrigortasun datak esleitzuz. II. Plangintzaldian (1997-2002), 86/1997 Dekretuak ekarri zien erakundeei euskararen erabilera normalizatzeko plana onartu beharra. III. Plangintzaldian (2003-2007), oinarri teorikoak jarri ziren: administrazio-atalak eta lehentasunak definitu ziren, hizkuntza ofizialak erabiltzeko irizpideak... *“langileak gero eta euskaldunagoak ziren, baina euskararen erabilera ez zen neurri berean hazten”*. IV. Plangintzaldian (2008-2012), planifikazio bat abiatu zen, euskara ere ohiko lan hizkuntza bihurtzeko. V. Plangintzaldian (2013-2017), euskara ere administrazioetako jarduneko ohiko lan hizkuntza izatea zen helmuga.

Bestalde, Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak egindako ebaluazioek ez dute erakutsi zenbateraino betetzen ari diren, erakundeaz erakunde, plangintzaldiz plangintzaldi eman izan dituen irizpideak. Iku-sirik hainbat balorazio ezkor errepikatzen direla, prentsatzekoa da sistema eragingarriagoren bat behar dela irizpideak bete daitezen.

Era berean, dekretuak zehazten du, euskara normalizatzeko egitarauak burutzeko, bost urteko iraupena izango duten plangintzaldiak ezarriko direla. Edonola, ez da inoiz zehaztu erakundeetan euskararen erabilera orokortzeko azken epemuga bat, ezta eskatu erakunde bakoitzari berea zehaztea ere.

Bestalde, nabarmentzekoa da Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundeak eta Kultura Sailaren artean adosten dituztela euskara planetarako erakundeek jasoko dituzten dirulaguntzen nolakoak. Erakunde bakoitzaren esku geratzen da, ordea, esleitzea bere normalizazio planak beharko dituen baliabideak. Alde horretatik, ezagunak dira erakundeen artean izan diren aldeak, bideratutako baliabideei eta egindako ahaleginei dagokienez. Badira erakundeak ahalegin ekonomiko ohargarria egiten ari direnak euskara normalizatzeko langintzan, gaudituz sarri, hizkuntza egoera makurragoan dauden erakunde aberatsagoak.

	2002		2004		2006		2008		2010		2012		2014	
	euro	aurrekontu osoaren %	euro	aurrekontu osoaren %	euro	aurrekontu osoaren %	euro	aurrekontu osoaren %	euro	aurrekontu osoaren %	euro	aurrekontu osoaren %	euro	aurrekontu osoaren %
Eusko Jaurlaritza	94.018.669	1,57	105.171.877	1,70	106.074.632	1,37	109.671.797	1,20	100.548.845	0,97	93.070.112	0,91	95.805.937	0,95
Arabako Foru Aldundia	1.018.359	0,33	1.324.224	0,40	1.219.385	0,32	2.039.854	0,43	2.333.221	0,52	1.670.917	0,42	1.910.409	0,48
Bizkaiko Foru Aldundia	6.925.997	0,76	9.026.691	0,79	9.374.277	0,68	10.785.052	0,62	9.641.826	0,55	10.408.787	0,65	8.259.514	0,57
Gipuzkoako Foru Aldundia	3.891.753	0,73	5.294.419	0,90	5.367.513	0,71	7.101.559	0,89	6.156.422	0,68	5.428.110	0,73	5.422.395	0,71
Udalak > 5.000 biztanle	19.816.294	1,92	24.763.995	2,07	27.712.886	1,89	33.644.477	2,06	31.725.090	1,90	31.464.309	2,27	32.663.087	2,37
Bilbao	1.184.198	0,39	1.440.765	0,37	2.228.239	0,47	2.852.119	0,52	2.779.990	0,47	1.928.969	0,40	1.733.113	0,33
Donostia-San Sebastián	2.287.399	1,09	2.502.768	1,04	2.229.156	0,97	2.694.640	0,98	2.796.828	0,84	2.626.189	0,98	2.934.603	1,04
Vitoria-Gasteiz	1.109.306	0,45	1.882.753	0,75	2.602.848	0,81	2.946.925	0,73	3.454.521	0,79	3.075.233	0,99	3.971.244	1,15

Iturria: EUSTAT, 2016ko martxoa.

Diru baliabideen erabileraren eraginkortasuna hobetzeko ahaleginen bat abiatu den arren (Hakoba, GFA...), ez dago aurrekontu politika bateraturik. Agerikoa da planen eraginkortasuna alderdikierien eta boluntarismoaren baitan erortzeko arriskua.

Alde horretatik, euskaraz gaituta ez dauden langileak euskaraz gaitzeko trebakuntza diruztatzeko, erakunde bakoitzak hitzarmena izenpetu behar du Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundearekin, plangintzaldi bakoitzean. Horren bidez, prestakuntzarako ordu kredituak banan banako prestakuntza planei egokitzen zaizkie. Horretan ere badira aldeak erakundetik erakundera, ohiko prestakuntzaz gain, badirelako erakundeak berariaz antolatutako prestakuntza eskaintza ere badutenak (GFAren ALET programa, gaitasun zehatzak lantzekoak...). Prestakuntza jarraitua, ordea, ez da aipatzen dekretuan, euskara gaitasunari eutsi eta eguneratzeko aukera bikaina den arren.

2.2 Administrazio kontratuetao hizkuntza baldintzei buruzko erabakiak

Aipatu bezala, Administrazioaren jarduera euskalduntzeko plangintzen artean jaso behar dira kontratazio publikoetarako hizkuntza baldintzak. Jaurlaritzaren Kontseiluak erabaki zituen, 2006ko otsailaren 28an, Administrazio Orokorra eta bere mendeko erakunde autonomo eta ente publikoek kontratueta nahitaez sartu beharreko hizkuntza baldintzak. Plangintzaldiz plangintzaldi irizpideetan jaso badira ere, Jaurlaritzaren ebaluazioek ez dute erakutsi zenbateraino ezarri diren, erakundeaz erakunde, kontratazioetarako hizkuntza irizpideak.

2/2016 legea, apirilaren 7koa, euskadiko toki erakundeei buruzkoa. Euskara lehenestea aldarrikatzen du: “Izan ere, euskara faboratzek bilatzen duena da, hain zuzen, herritarren artean benetako berdintasuna sustatzea, Hizkuntza Erregionalen edo Gutxituen Europako Kartaren 7.2 artikuluan jasotakoaren zentzuan”.

2011-2015 legealdian, ordea, Gipuzkoako erakundeek ekimena abiatu zuten, kontratazio publikoetan hizkuntza irizpideak ezartzeko, elkarrekin. Jaurlaritzaren 2006ko erabakia osatzeaz batera, klausulak ezartzeko protokoloa adostu eta “Kontratuzain” tresna sortu zuten, klausulen ezarpenari jarraipena egiteko. Estatuaren partetik jasotzen hasi ziren presio judizialen aurrean, erakundeek babes eskatu zioten Jaurlaritzari⁵ eta 2016ko apirilaren 26an, Erabaki-proposamen berri eta osatuago bat onartu zuen.

2.3 Eskara maila egiaztatetik salbuesteko 47/2012 dekretua

Dekretu honen arabera, hizkuntza egiaztatetik salbuesteko aukera ezartzen da, ikasketak euskaraz eginda lortutako hainbat tituluren arabera. Salbuespenek eragina dute administrazio publikoen enplegu publikoko deialdietako hautaketa eta hornikuntza prozeduretan, eta horregatik, kezka handia eragin du hezkuntzako eta euskalgintzako eragileen artean. Koherentea litzateke, hizkuntza normalizatuta duen herrialdea balitz gurea; baina etxekalte izan daiteke, ikasketak euskaraz egiteak ez baitakar, berez eta kasu guztietan, kalitate bikaineko euskara gaitasuna, ikerketek berretsi dutenez.

2.4 2/2016 legea, apirilaren 7koa, euskadiko toki erakundeei buruzkoa

86/1997 Dekretua egin zen garaian ez zegoen Udal Legerik. Orain badago, eta jaso ditu euskararen garapena eta erabilera arautzeko neurriak: “lege honek (...) aldeztu du, kasuan kasuko toki erakundeak hala erabakitzen badu, euskara erakunde horretako lan hizkuntza izatea”.

Era berean, euskara lehenestea aldarrikatzen du: “Izan ere, euskara faboratzek bilatzen duena da, hain zuzen, herritarren artean benetako berdintasuna sustatzea, Hizkuntza Erregionalen edo Gutxituen Europako Kartaren 7.2 artikuluan jasotakoaren zentzuan”. Gainera, udalei izendatzen dizkie eskumen propio gisa, besteren artean, beren zerbitzu eta jardueretan euskararen erabilera sustatzea eta euskararen normalizazioa planifikatzea, izen ofizialak finkatzea, ordenantzak, erregelamenduak eta jarduera-planak onartzea, egitasmo eta planen inpaktu linguistikoa ebaluatzea eta kontratazio publikoetan hizkuntza baldintzak ezartzea. Beraz, dekretu berriak kon-tuan izan beharko ditu Udal Legeak ematen dituen aukerak ere.

3. ADMINISTRAZIOA EUSKALDUNTZEKO PROZESUAREN EGOERA

II

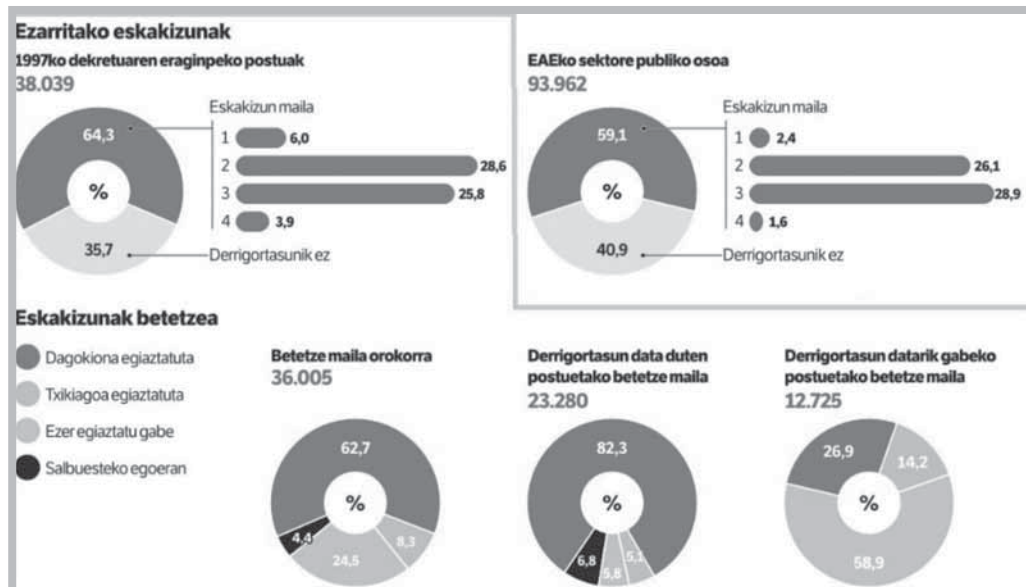
3.1 V. plangintzaldiaren ebaluazioa

Hizkuntza eskakizunak eta derrigortasun datak

Jaurilaritzaren arabera, “Administrazioko langile gehienak prestatuta daude, neurri batean edo bestean, euskaraz lan egiteko”, 1990. urtean, %23,5 baitziren euskara era batera edo bestera ezagutzen zuten langileak, eta 2017an, berriz, %71.

38.039 lanpostu daude 86/1997 Dekretuaren eraginpean⁶. Langileen %63k dauka egiaztatua dagokion hizkuntza eskakizuna, eta beste %8k, dagokiona baino apalagoa. Lau langiletik batek ez du batere gaitasunik egiaztatu, eta langileen %4 salbuetsita dago.

V. plangintzaldian ezarri beharreko gutxieneko derrigortasun indizea %48,46koa zen. Oro har, gutxieneko horretatik gora dago ezarrita indizea. Lanpostuak derrigortasun data izatea gakoa da, langileak bere hizkuntza eskakizunak egiaztatzeko. Datuek argi erakusten dute: lanpostuan derrigortasuna ezarria daukanean, %82an egiaztatua dago dagokion gaitasuna; aitzitik, hizkuntza eskakizuna egiaztatzeko datarik zehaztuta ez duten lanpostuen %59an ez da batere eskakizunik egiaztatu.

Iturria: BERRIA, 2018ko otsaila.

Derrigortasun data duten lanpostuen kasuan, batez besteko egiaztatze mailatik behera daude udalak, aldundiak eta Jaurlaritza. Ezer egiaztatu gabe daudenen portzentajea batez bestekoa baino handiagoa da udaletan eta aldundietan.

Derrigortasun data duten lanpostuen kasuan, batez besteko egiaztatze mailatik behera daude udalak, aldundiak eta Jaurlaritza; EHU eta Haurreskolak Partzuergoa (%99,6), berriz, goitik daude. Ezer egiaztatu gabe daudenen portzentajea batez bestekoa baino handiagoa da udaletan eta aldundietan.

Gune soziolinguistiko euskaldunagoetako erakundeetan aurrerratuagoa da euskararen kudeaketa. Era berean, langileek azaldu dute zenbat eta euskara gaitasun handiagoa izan, orduan eta irizpideen betetze maila handiagoa dela langileen artean.

Administrazioko atal elebidun eta euskarazkoak

V. plangintzaldiko derrigortasun indizea %48,46koa zenez, Jaurlaritzak honakoa zehaztu zuen, irizpideetan: *“izaera orokorreko administrazio-ataletan ere administrazio-atal elebidunak izendatu behar dira, bigarren helburu mailakaturtik hirugarrenera igaro baita”*. Baina ebaluazioaren dokumentuan ez da argitu arlo horretan garapenik izan ote den. Ez dirudi aski baliatzen denik tresna hau, erakundeei proaktiboagoak izateko aukera eskaintzeko.

Zerbitzu hizkuntza

Irizpide orokor hau eman zen V. plangintzaldian: *“Demokratikoa eta eraginkorra izan behar du burutu behar den prozesu honek: herritarren hizkuntza aukera beti eta ororen gainetik errespetatu beharko du, herritarrei deserosotasunik eragin gabe errespetatu ere”*. Bada, V. Plangintzaldiaren ebaluazioak egoera hau erakusten du:

Erakundearen irudian (errotulazioa, argitalpenak, publizitatea,...) euskararen presentzia %90etik gorakoa da, baina jendaurreko ekitaldietan %34 besterik ez.

Herritarrekiko idatzizko harremanetarako irizpide hauek eman ziren: *“komunikazioa ele bietan egingo da, baldin eta hartzaileak berariaz hizkuntza bat aukeratzen ez badu”* eta *“euskaraz jasotako idazkiari euskaraz erantzungo dio Jaurlaritzak edo erakunde autonomiadunak”*. Bada, herritarrei bidalitako idatzizko komunikazioetan, oraindik ere ia %30 gaztelania hutsez egiten da. Areago, herritarrak erakundeei euskaraz idatzita ere gaztelaniaz erantzuten dute %13an (bostetik bati, sozietate publikoek).

Gainera, plangintzaldian eman ziren irizpideen artean honako hau ere ageri zen: *“Administrazioak proaktiboa izan behar du, herritarren eskaerari itxaron barik, euskaraz dakien herritarrak, hala nahi badu, euskaraz normalta-*

sunez egiteko aukera izan dezan”. Zehatzago ere badio: “Jendaurreko zuzeneko zerbitzua ematen duen langilea euskaraz zuzenduko zaio herritarrari. Ondoren, administratuak hautatzen duen hizkuntzan jarraituko du”; “Sailek eta erakunde autonomiadunek aurreikusita izan behar dute protokolo bat herritarrari euskarazko harrera bermatu ezin zaion kasuetarako”. Bada, jendaurreko harrerak oraindik ere ez dira euskaraz bermatzen, kasu guztietan: Telefono bidezko harreraren %43,4 gaztelaniaz izaten da; eta, leihatiletan, %54. Areago, euskarazko eskaerei emandako erantzunen %30 gaztelaniaz da. Herritarrekiko ahozko harremani buruz, Jaurlaritzak aitortzen du VI. Plangintzaldiaren dokumentuan: “Huts egiten dugu”. “Herritarrei telefonoz eta aurrez aurre harrera egiten diegunean, lehen hitza gaztelaniaz egiten dute langileen erdiek. Horretaz gain, eta hau larriagoa da, euskaraz hasitako hamar elkarriketatik hirutan herritarra gaztelaniaz hitz egitera behartzen dugu”.

Lan hizkuntza

Arlo honetarako V. Plangintzaldiak proposatutako irizpideak nahiko zehaztugabeak ziren: “Euskarak ere lan hizkuntza behar du izan benetan. Horretarako, sail bakoitzak eta erakunde autonomiadun bakoitzak ispiluaren aurrean jarri behar du bere burua, eta erabaki zeri heldu, modu errealdan baina baita nork eman ahal duen guztia bere buruari eskatuz ere. Argi dago honelako erronkei poliki-poliki eta akordioaren bidetik egin behar zaiela aurre; argi dago, era berean, sailek eta erakunde autonomiadunek erabakiko dutela zein izango den euren planen helmuga eta abiadura”. Horiek horrela, ebaluazioak egoera hau erakusten du:

Idatzizko barne komunikazioaren %18 euskaraz egiten da, %34 elebitan eta %48 gaztelaniaz. Beste erakundeetara bidalitako idazkien %13,9 euskaraz da eta elebitan %58.

Idazkien %20,3 euskaraz sortzen da. 35 urtez beherako langileen %49k gaztelaniaz sortzen du nagusiki, eta sozietate publikoetan ere, gaztelaniaz sortzen dute hirutik bik. Elebitako dokumentuak gaztelaniaz sortzen dira, maizenik, eta gerora bidaltzen dira itzultzera, plangintzaldiaren irizpideetan askotan azpimarratu bazen ere itzulpen kopurua murriztu beharra. Ebaluazioan aipatzen denez, “oraindik ere gaztelania da lan hizkuntza nagusia, eta handia da itzulpenekiko mendekotasuna”; “behin eta berriro jotzen dugu itzulpenetara, gure gabeziak estaltzeko”.

Euskara, lan bileretan %26,5 da, eta langileen arteko solasaldietan %35. Sozietate publikoetako langileen %18 mintzatzen da euskaraz lankideekin. Euskaraz gehien beste erakundeekiko ahozko harremanetan egiten da: %42,6.

Idatzizko barne komunikazioaren %18 euskaraz egiten da, %34 elebitan eta %48 gaztelaniaz. Beste erakundeetara bidalitako idazkien %13,9 euskaraz da eta elebitan %58.

IV. plangintzaldiaren amaierako ebaluazioak ondorioztatu zuen langile publikoen euskara gaitasuna apaltzen ari zela, lanerako ez erabiltzearen poderioz. Baina lanean euskaraz aritzeko bideak zehaztu ordez, hizkuntza eskakizunak esleitzeko moduari buruzko gogoeta egitea proposatu zuen Gobernuak.

Gutxi dira oraindik euskarazko programa eta aplikazio informatikoak instalatuta dauzkaten lanpostuak (%14,1), eta “nahi baino eskasagoa, programa horien erabilera”.

Eskaini diren ikastaroen %41,5 euskaraz izan da, euskaraz eman direnak, ordea, %18.

Kontratazio publikoetarako hizkuntza baldintzak

V. Plangintzaldiaren ebaluazio kualitatiboan, Administrazioaren normalizazio prozesuaren hutsuneen artean azpimarratzen dira kontratazio administratiboetako hizkuntza klausulak, ezarri ez izanagatik, eta ezarpenaren jarraipena ez egiteagatik. Alde horretatik, nabarmentzekoa da Gipuzkoako udalek eta Aldundiak “Kontratuzain” tresna sortu izana, asmo horrekin, baina ez da horren aipamenik egiten ebaluazioaren dokumentuan.

3.2 Hizkuntza eskakizunak esleitzeko proposamena

Administrazioa euskalduntzeko IV. plangintzaldiaren amaierako ebaluazioak ondorioztatu zuen langile publikoen euskara gaitasuna apaltzen ari zela, lanerako ez erabiltzearen poderioz. Baina lanean euskaraz aritzeko bideak zehaztu ordez, hizkuntza eskakizunak esleitzeko moduari buruzko gogoeta egitea proposatu zuen Gobernuak. Horrela, 2012-2016 legealdian, hizkuntza eskakizunei buruzko Azterketa Kualitatiboa⁷ egin zuen Gobernuak, eta zenbait goi mailako lanposturi hizkuntza-eskakizun apalagoa eskatzeko⁸ aukera aurreratu zuen.

Indarrean den legealdian, administrazioiko lanpostuen zerrendaren balioespen berri bat egin du Jaurlaritzak, Gobernuaren arabera, disfuntzioak⁹ gertatzen ari direlako, euskara gaitasun maila jasoak eskatzen omen direlako, lanposturako hizkuntza formala behar ez denetan.

Iturria: Zaldieroa, Berria, 2017/03/01.

2017ko abenduan onetsi zuen Hakobak “Hizkuntza-eskakizunak esleitzeko proposamena” dokumentua. Dokumentu horren arabera, administrazioko lanpostuetatik 2240etan igo behar da euskara eskakizuna, eta 72tan jaitsi. Beraz, justu zabaltzen ari ziren ustearen aurkako norabidean. Hain zuzen ere, sarritan ez da bermatzen lanpostuko eginkizunak garatzeko adinako euskara gaitasun hori. Areago, sarritan langilearen euskarazko gaitasun aski ezak ezartzen du zerbitzua zein hizkuntzatan izango den, eta erabiltzaileari euskaraz egiteko eskubidea ukatzen zaio.

Ebaluazioek argi erakutsi dutenez, derrigortasun datarik ezartzen ez bada, erakundeek eta langileek lasaiago jokatzeko dute, eta hizkuntza eskakizunen egiaztapenak gutxitu egiten dira. Honela aipatzen du Siadecoren azterketak: “*derrigortasun data igarota izan arren egiaztatu ez dutenei aplikatu beharreko neurririk ez da aplikatu administrazioan*”, eta langile horiek “*egoera nahiko eroso bizi dute*”.

Jaurlaritzaren irizpide berria da administrazioko lanpostu bat betetzeko edo lanpostu horretan jarduteko eskatzen den gutxieneko euskara gaitasuna izatea lanpostu horretarako eskatzen den formazio akademikoa euskaraz osorik edo zati handiengan egiteagatik aitortzen den euskara gaitasun bera. Ildo horretan, trebetasunak egiaztapena ezartzeko asmoa adierazi du. Horren arabera, orain 4. HE duten hainbat lanpostu kualifikatutarako aski izango da 3. HE. Horrek kezka eragin du hizkuntza normalizatzaileen artean eta baita hiritarrekin harremana duten lanpostuei ezarritako 2. HEren mailak ere, haien ustez maila horrek ez baitu zerbitzu on bat euskaraz emateko gaitasun mailarik bermatzen.

4. ONDORIOAK

I Hogeita hamasei urte joan dira Euskararen Legea onartu zenetik. Lehen urteak ilusionagarriak izan ziren, dena egiteko baitzegoen. Edonola, 1989ko Funtzio Publikoaren Legean aitortzen denez, Administrazioa antolatzeak eragozpen ugari eragingo zuela aurreikusi zen; tartean, Administrazio berri horren hazte-erritmo bizkorak eta ordura arte Estatuko Administrazioaren mendeko langile ugari barneratzeak eragindakoak. Horregatik, argi adierazten zen EAEko Funtzio Publikoaren etorkizuneko izaera zehaztuko zutela erakundeen jarduerak, eta baita legeen garapenek eta horien ezarpenek ere.

Alde horretatik, esanguratsua da Euskararen Legea garatzeko behar izan den epe luzea. Legea onartu eta 15 urtera onartu zen administra-

1989ko Funtzio Publikoaren Legean aitortzen denez, Administrazioa antolatzeak eragozpen ugari eragingo zuela aurreikusi zen; tartean, Administrazio berri horren hazte-erritmo bizkorak eta ordura arte Estatuko Administrazioaren mendeko langile ugari barneratzeak eragindakoak.

Ez da orokortu euskara erabiltzeko beharra herritarrekin harreman zuzena duten eginkizun ugaritan, eta talka gertatu izan da zerbitzu publikoetan harremanetarako hizkuntza hautatzeko herritarren eskubidearen eta langilearen borondatearen artean. Ildo beretik ere, euskara laneko hizkuntza gisa erabiltzea langilearen borondatearen baitan laga da.

zioetan euskararen erabilera normalizatzeko 86/1997 Dekretua. Kontratazio publikoetarako hizkuntza irizpideak 2006an onartu ziren, eta 2008an, kontsumitzaileen hizkuntza eskubideei buruzko dekretua (82ko legetik 24 eta 26 urtera, eta 97ko dekretutik 9 eta 11 urtera, hurrenez hurren).

Denboraren kudeaketa laxoegi horrek guztiz eragin du erakundeen euskalduntzea antolatu duen plangintzan. Administrazioa euskalduntzeko lehen une haietan, ziurrenik administrazioaren garaiko hizkuntza egoera erdaldunduak baldintzatuta, epemugarik gabeko progresibotasunaren kontzeptua txertatu zen. Derrigortasun Indizearen bidez, euskararen erabilera normalizatzeko planaren erritmoa eta eskualdekatzea ezarri zituen Jaurlaritzak. Tresna proaktiboa izan zitekeen, baina ez dira garatu euskalduntzearen eboluzio hazkor bat eragiteko dituen aukerak, areago, hainbat erakundek euskalduntze erritmoa moteltzeko baliatu izan dute. Horrez gain, adinagatik euskara ikastetik salbuesteko neurria ere ezarri zen.

Administrazioak ez du erakutsi erabakiak eta neurriak ezartzeko jarrera aski irmorik. Horrela, ez da orokortu euskara erabiltzeko beharra herritarrekin harreman zuzena duten eginkizun ugaritan, eta talka gertatu izan da zerbitzu publikoetan harremanetarako hizkuntza hautatzeko herritarren eskubidearen eta langilearen borondatearen artean. Ildo beretik ere, euskara laneko hizkuntza gisa erabiltzea langilearen borondatearen baitan laga da. Gainera, V. Plangintzaldiaren ebaluazioak berresten duenez, gabezi nabarmena erakusten du Jaurlaritzak *“irizpideak ez baitira ezarri, edo, are, ezarritakoak betetzeko ezintasunagatik”*.

Normalizazio prozesua ebaluatzen da, baina ebaluazio horien ondorioa ez da izan, sarri, erabaki politiko-tekniko aurreragarriak hartzea, baizik eta egindako bidean jarraitzea. Hogeita bat urteko normalizazio prozesu baten ostean, helburuaren betetze-maila hala moduzkoa da. Jaurlaritzak berak dio langile publikoen euskara gaitasuna handia dela baina, era berean, aitortzen du hizkuntza eskakizuna egiaztatzeak ez duela ekarri Administrazioak euskara erabiltzea. Ez dirudi aski denik sailen eta erakundeen borondatearen baitan uztea planen helmuga eta abiadura, euskaraz ariko den administrazio bat lortu nahi bada, epe onargarri batean.

Alde horretatik, Indarrean den plangintzaldiarako Jaurlaritzak zehaztu dituen irizpideek erakusten dute jarrera propaktiboagoak bultzatzeko asmo bat. Nabarmentzekoak dira honako hauek: lanpostu estrategiko¹⁰ guztietara zabaldu da derrigortasun datak ezartzeko irizpidea, eta zabaldu egin da jendaurreko lanpostuen izaera, lehenengo lerroan ez

diren baina herritarrekin harremana duten hainbat lanpostura (ikuskarriak, kontsultak,...). Gainera, lanpostuak derrigortasuna badu, lanpostu horri dagozkion ohiko komunikazioak langileak berak sortu beharko ditu euskaraz, itzultza bidali gabe. Era berean, aipagarria da adierazle bidezko ebaluazioa erabiltzea eta eboluzio hazkorreko helburuak ezartzea, bere buruari epeak eta helburu neurgarriak ezarriz: Era berean ebaluazioz ebaluazio metodologia, galdetegi, adierazle eta irizpideak mantendu egingo dira, helburuen eboluzio fidagarria ziurtatzeko. Neurketaren diakronia ahalbidetuko du horrek.

5. ZENBAIT PROPOSAMEN ADMINISTRAZIO EUSKALDUNA LORTZEN LAGUNTZEKO

I la lau hamarkada joan dira euskara hizkuntza ofizial izendatu zenetik EAEn, eta aurrepausoak izan dira Administrazioa euskalduntzeko bidean. Edonola, aurrerabide horrek ez ditu ekarri, hein berean, herritarren hizkuntza eskubideen bermea, ezta euskaraz jarduten duen administrazio bat ere.

Zilegi da pentsatzea ere aukera batzuk galdu ditugula bidean eta Administrazioaren euskalduntzea tresna eragingarriagoa izan zitekeela, gizartea euskalduntzeko trakzio lanean. Jadanik herritarrok ezin gara konformatu euskararen normalizazioan dihardugula jakitearekin, harago joateko garaia heldu da, beste estadio batera igarotzeko garaia da: Administrazio euskalduna lortzeko garaia da, eta helburu horri epea jarri behar zaio.

Horiek horrela, Administrazioaren euskalduntzea eta bere jarduera linguistikoa arautuko dituen dekretu berriak honako ezaugarriak eta neurriak izan behar ditu:

Ezaugarriak

Hizkuntza eskubideen bermeak gidatu behar du erakundeen jarduera, ziurtatuz herritarren hizkuntza hautua errespetatzea, administrazioarekin dituzten harremanetan.

Hizkuntza politika aurreragarri bat garatu behar da, euskararen garapen soziolinguistikoak bizi duen aurrerabidearen logika berean doana, erabilera sozialean mugakizun handienak dituen hizkuntzaren alde jokatibide positiboko¹¹ neurriak garatuz (euskara lehenetsiz), erraztuz erabiltzaileei eta langile euskaldunei euskararen erabilera, eragozpenik eragin gabe, eta gizartea euskaraz bizitzera eragiteko trakzio lana eginez.

Aurrepausoak izan dira Administrazioa euskalduntzeko bidean. Edonola, aurrerabide horrek ez ditu ekarri, hein berean, herritarren hizkuntza eskubideen bermea, ezta euskaraz jarduten duen administrazio bat ere.

Euskararen normalizazioak politika guztietan ezarri behar da.

Era berean, Administrazioa osatzen duten erakunde guztietan eragin behar du.

Prebentzioaren ikuspegia barneratu behar da erakundeen lan moldeetan, politikak eta jarduerak diseinatzen diren unean hizkuntzaren kudeaketaren aurreikuspena eta eragin linguistikoaren ebaluazioa eginez, euskarazko jarduera osasuntsu dagoen egoeretan atzerapausoak saihesteko, eta ziurtatzeko herritarren hizkuntza eskubideak bermatzea.

Eraginkortasunaren irizpidea barneratuko du, lehenbailehen eta modurik egokienean ziurtatzeko herritarren hizkuntza eskubideak bermatzea eta Administrazio euskalduna.

Eragin esparrua

Euskararen normalizazioak politika guztietan (ogasunean, hirigintzan, industrian, garraioan, merkataritzan, aisian,...) ezarri behar da. Era berean, Administrazioa osatzen duten erakunde guztietan eragin behar du dekretuak, bereziki orain arte dekretuaren eraginpetik at zeuden beste erakunde publikoetan.

Dekretuak jasotzen dituen irizpideak lotesleak izango dira, bete beharrekoak.

Epeak

Administrazioek euskaraz lan egiteko eta zerbitzua euskaraz eskaintzeko betebeharra noiz beteko duten zehaztuko da. Alde horretatik, gaur egungo langile guztiak euskalduntzeko epea zehaztuko du erakunde bakoitzak.

Administrazioko atal elebidun eta euskarazkoak

Gizartean eta administrazioan egin den euskalduntzeko ahalegina kontuan izanik, dagoeneko Administrazio osoak izan behar du, gutxienez, elebidun izendapena.

Alde horretatik, hizkuntza eskakizuna lanpostuari bakarrik jartzen dion eredutik sailen jarduerari ezarriko dion eredura igaro behar du administrazioak.

Euskarazko atalaren izendapena automatikoa izan behar da, langileen %75ek lanpostuko hizkuntza eskakizuna egiaztatua badu eta arduradun teknikoak 3. HE egiaztatua badu.

Era berean, jendaurreko eta gizarte mailako atalen arteko banaketa eguneratu behar da, biek dute eta zeregin nagusi administratuarekiko ha-

rremana. Horrela, zerbitzu eginkizuneko kategoria bakarra izendatu behar da. Gainera, beren jarduera bi hizkuntzetan izango denez, lanpostu guztiek izango dute hizkuntza eskakizuna egiaztatzeko data. Horrela, erakunde publiko guztietako zerbitzu eginkizuneko atalak atal elebidun edo euskarazko atal gisa izendatuko dira.

Hizkuntza eskakizuna

Langile berri guztiek lanpostuari dagokion sarrera-froga euskaraz egingo dute. Gainera, herritarrekin harreman zuzena duten langileek gutxienez 2. HE izango dute; idatzizko ekoizpena ezinbestekoa den lanpostuetan 3. HE ezarriko da, gutxienez. Langile kualifikatuei 4. HE eskatuko zaie.

Hizkuntza-gaitasun agiriaren iraungitzea ezarriko zaio, bere jarduera euskaraz garatzen ez duen langileari.

Hizkuntza eskakizun jasoa langileen promoziorako betekizun bat izango da. Barne-promozioko lehiaketetan, euskaraz egingo dira azterketak. Euskara merezimendu gisa kontuan hartu ahalko da, eskatutako gaitasuna baino handiagoa dutenen kasuan.

Derrigortasun data

Erretiroagatik hutsik geratu edo geratzekoak diren lanpostuei iraungitako derrigortasun datak jarriko zaie. Ezinezkoa izango du langileak lanpostua eskuratzea, hizkuntza eskakizuna betetzea derrigorrezkoa izanik, dagokion gaitasuna hasiera-hasieratik egiaztatzen ez badu.

Behin hizkuntza eskakizunaren derrigortasunaren data ezarrita, ezin izango da atzeratu. Langileak derrigorrezko hizkuntza eskakizuna egiaztatzen ez badu, lanpostutik kentzeko espedientea hasiko du erakundeak.

Derrigortasun data jadanik iraungita izanik, lanean diharduten langileen kasuan, dekretu berria onartu osteko plangintzaldia izango dute beren gaitasuna egiaztatzeko azken data.

Hizkuntza eskakizuna egiaztatzeko derrigortasuna duten lanpostuetan euskarazko jarduera (idatzizko ekoizpena eta ahozko erabilera) ezarriko da.

Salbuesteak

Adinagatik hizkuntza eskakizuna egiaztatzeko salbuespenak bertan behera utzi behar dira, eta Euskara Maila Egiaztatzetik Salbuesteko

Erretiroagatik hutsik geratu edo geratzekoak diren lanpostuei iraungitako derrigortasun datak jarriko zaie. Langileak derrigorrezko hizkuntza eskakizuna egiaztatzen ez badu, lanpostutik kentzeko espedientea hasiko du erakundeak.

Dekretu berriak jaso behar du langile euskaldunek euskaraz lan egiteko duten eskubidea. Hirugarren edo laugarren hizkuntza eskakizuna egiaztatua duten langileek euskaraz garatuko dute beren jarduera, besterik adierazi ezean.

47/2012 Dekretuaren baldintzak betetzen dituzten hautagaiek ere Administrazioan sartzeko azterketa euskaraz egingo dute.

Langileen euskalduntzea eta trebakuntza jarraitua

Langile guztien euskalduntzea helburu duen eta epe zehatzak dituen programa zehaztu behar du erakunde bakoitzak, eta behar adina diru baliabide esleitu.

Ezarrirako maila baino gaitasun altuagoa lortu nahi duten langileek euskara ikastaroak egiteko eskubidea izango dute. Gainera, eskola orduz gain bestelako interbentzio batzuk ere kontenplatuko dira, hala nola lan jakinen zuzenketak, motibazio saioak, ko-idazketa saioak, zailantzak argitzeko bitartekoak,...

Euskaraz gaituta ez dauden arduradun politikoei euskalduntze ikastaroak jaso beharko dituzte¹², B2 maila eskuratzeko, gutxienez.

Hirugarren edota laugarren hizkuntza eskakizuna egiaztatuta duten langileek, euskaraz egingo dute edozein gairen inguruko trebakuntza jarraitua.

Plangintzaldirako gida-lerroak

Plangintzaldirako ematen diren irizpideen ezarpena behartu behar da. Horretarako, zer erantzukizun mota ezarriko den zehaztuko da, bai lan arloan, baita politikoan ere.

Zerbitzu eta lan hizkuntza

Herritarren hizkuntza eskubideen urraketaren aurrean erantzuleak izendatuko dira, eta ondorio zigortzaileak zehaztuko dira.

Euskaraz lan egingo duten eta zerbitzua eskainiko duten euskarazko zirkuituak zehaztuko dira, eta horien antolakuntza nola egingo den zehaztuko da.

Dekretu berriak jaso behar du langile euskaldunek euskaraz lan egiteko duten eskubidea.

Hirugarren edo laugarren hizkuntza eskakizuna egiaztatuta duten langileek euskaraz garatuko dute beren jarduera, besterik adierazi ezean.

Barne bileretan, hizkuntza nola kudeatuko den alde aurretik zehaztuko da, hobetsiz euskaraz mintzatzea eta dokumentazioa euskaraz izatea.

Barruko komunikazioetan euskaraz aritzea errazteko, langileak zein hizkuntzatan gaituta dauden adierazi behar da telefonoen zerrenda, langileen direktorio eta abarretan.

Erakundeak antolatzen dituen ekitaldi publiko edo hedabideen aurrekoak euskaraz izango dira, gutxienez. Bitarteko teknikoak jarriko dira herritarrek eta hedabideek informazioa nahi duten hizkuntza ofizialean jaso dezaten.

Administrazioen arteko harremana euskaraz izatea adostuko du erakundeak, bere eragin esparruko erakunde ahalik eta gehienekin, eta berariaz, udalerrri euskaldunekin.

Euskararen erabilera normalizatzeko planak

Eboluzio hazkorreko helburuak ezartzeko, erakundeek erakutsi beharko dute, plangintzaldiaren hasieran, zein den adierazle horien arabera momentuko egoera, nondik abiatzen den erakunde bakoitza.

Administrazio kontratuetako hizkuntza baldintzak

Dekretuak jaso behar du Administrazio kontratuetan hizkuntza irizpideak ezarriko direla, herritarren hizkuntza aukera beti eta ororen gaitetik errespetatzeko. Era berean, kontratuetan hizkuntza irizpideak ez jartzeagatik gerta daitezkeen hizkuntza eskubideen urraketen aurrean erantzuleak izendatuko dira, eta ondorio zigortzaileak zehaztuko dira.

Prebentzio linguistikoaren ikuspegia

Politika publikoen eragin linguistikoa alde aurretik ebaluatzeko bitartekoak zehaztuko dituzte erakundeek, euskararen erabileraren aurkako eraginak malgutzeko zuzenketa neurriak barne.

Alde horretatik, udalerrri euskaldunak bereziki babesteko bideak ezarriko dira, duten egoera soziolinguistikoari eusteko. ●

OHARRAK

1. "Hizkuntza normalizatzeko prozesua bideratu eta taxutzeko araudia honako esparru hauetan ezarriko da: a) Euskal Autonomia Elkarte Administrazio Orokorra eta bere erakunde autonomoak. b) Herri Kontuen Euskal Epaitegia. c) Lan Harremanen Kontseilua. d) Foru- eta toki-administrazioak eta beren erakunde autonomoak. e) Lurralde Historikoetako Batzar Nagusiak. f) Euskal Herriko Unibertsitateko administrazioan eta zerbitzuetan diharduten langileak".
2. 2015eko urriaren 30eko 5/2015 Errege Dekretuaren testu bategina: https://www.boe.es/boe_euskera/dias/2015/10/31/pdfs/BOE-A-2015-11719-E.pdf
3. KUARTANGO Atxa, Jon Ander, Bat aldizkaria, 2017.

**Kontratuetan
hizkuntza
irizpideak ez
jartzeagatik gerta
daitezkeen
hizkuntza
eskubideen
urraketen
aurrean
erantzuleak
izendatuko dira,
eta ondorio
zigortzaileak
zehaztuko dira.**

4. Auzitegi Nagusiko Administrazio Auzietako sailak 2016ko irailean emandako 389/2016 epaia.
5. Eusko Legebiltzarraren 56/2014 legez besteko proposamena.
6. Lanpostu hauen artean daude EAEko administrazio orokorraz gain, udal mankomunitate, koadrila, foru aldundi edota batzar nagusietako lanpostuak. Ez dira sartzen euskal sektore publikoko hainbat lanpostu (irakasleak, ertzainak, Osakidetzako medikuak, erizainak...).
7. "Hizkuntza eskakizunei buruzko azterketa kualitatiboa", Siadeco, 2012.
- 8 "udal idazkari batek, oro har, C1 beharko luke bere lana gauzatu ahal izateko; nolana ere, udalerrri handiko edo hiriburu bateko udal idazkariaren kasuan, lanaren zereginak direla-eta, agian egokiagoa litzateke C2 eskatzea"
9. "Probablemente, en algunos puestos de trabajo se estén planteando exigencias más altas de lo necesario, p.e., pedir el EGA a un barrendero" DV, 2017/02/24
10. Erakundearen baitako hainbat ataletako langileekin lan harremanak dituzten lanpostuak (pertsonal-arduraduna, kudeaketa ekonomikoa, zerbitzu juridikoak edo informatikariak,...) eta beste administrazioekin harremanak dituztenak.
11. 2/2016 Udal legea: "toki-agintarien jardunak eskatuko du neurri bereziak hartzea euskararen alde, egoera kaxkarragoan dagoen hizkuntza ofiziala baita. Izan ere, euskara faboratzeak bilatzen duena da, hain zuzen, herritarren artean benetako berdintasuna sustatzea, Hizkuntza Erregionalen edo Gutxituen Europako Kartaren 7.2 artikuluan jasotakoaren zentzuan".
12. 2/2016 Udal Legea (25. artikulua. Printzipio orokorrak): "Lege honen 6.2 artikuluan jasotako aurreikuspenez gain, toki-erakundeek beren jarduerak euskaraz egitea ahalbidetze aldera, hautetsiek hizkuntza ofizialetan behar besteko gaitasuna (mintzatuaren eta idatziaren ulermena) izatea sustatuko da. Lege honen 17.26 artikuluan xedatutakoa aintzat hartuta, sustapen hori, autoantolakuntza-printzipioari jarraiki, toki-erakunde bakoitzak ezartzen dituen neurriekin gauzatu da".